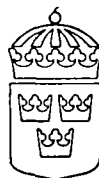

Regeringens proposition

1989/90:145

om höjt pensionstillskott och förbättringar
av vissa andra folkpensionsförmåner

Prop.
1989/90:145

Regeringen förelägger riksdagen vad som tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 5 april 1990 för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Odd Engström

Ingela Thalén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en höjning av pensionstillskotten enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott. Höjningen innebär att pensionstillskottet till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension skall utgöra 54 % av basbeloppet. Om pensionstillskott utges som tillägg till folkpension i form av förtidspension skall det i stället utgöra 104 % av basbeloppet.

I propositionen föreslås också höjningar av handikappersättning och vårdbidragets merkostnadsdel enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Höjningarna innebär att handikappersättning skall utgöra 36 %, 53 % eller 69 % av basbeloppet och skattefri merkostnadsdel av vårdbidrag 18 %, 36 %, 53 % eller 69 % av basbeloppet.

Vidare redovisas regeringens avsikt att vidta förändringar i reglerna om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg till folkpension (KBT). Förändringarna avses innebära att kommunerna för att få statsbidrag måste höja den övre gränsen för den del av den månatliga bostadskostnaden som kan ligga till grund för KBT till 1900 kr. för en ogift pensionär och till 2050 kr. för makar.

Förslag läggs fram om ändrade lagregler för inkomstprövningen för KBT, hustrutillägg och vissa övergångsfall av änkepension. Vid prövningen skall innehav av privatbostadsfastighet eller privatbostad inte längre inverka på inkomstberäkningen. För ålderspensionärer skall vid inkomstberäkningen inte heller medtas inkomst av aktiv näringsverksamhet. Vidare föreslås viss höjning av det inkomstavdrag som görs på KBT och, i vissa fall, på änkepension.

I propositionen förordas också ändrad beräkning av bostadskostnad för KBT i de fall pensionären innehar privatbostadsfastighet. I bostadskostnaden skall då ingå fastighetskatt. Bostadskostnaden skall dessutom minskas med 30% av räntorna för lån som belöper sig på sådan fastighet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1991.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott

Härigenom föreskrivs att 2 och 2 a §§ lagen (1969:205) om pensionstillskott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Pensionstillskottet till ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension är *femtio* procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Pensionstillskottet till ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension är *femtiofyra* procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena.

För den som har börjat att ta ut sin ålderspension tidigare eller senare än den månad under vilken han fyller sextiofem år är pensionstillskottet det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas eller ökas i motsvarande mån som pensionen skall minskas eller ökas enligt 6 kap. lagen om allmän försäkring.

Pensionstillskottet till änkepension, som enligt 8 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrums lydelse vid utgången av år 1989 betalas ut med minskat belopp, är det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas i motsvarande mån. Pensionstillskottet till halv ålderspension är hälften av det pensionstillskott som angetts i första eller andra stycket. För den som har två tredjedelar av hel särskild efterlevandepension eller halv sådan pension eller har änkepension, som med tillämpning av punkt 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring betalas ut med viss andel av en oreducerad sådan pension, är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott som angetts i första stycket.

2 a §²

Pensionstillskottet till förtidspension *utgör ett basbelopp* enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket.

Pensionstillskottet till förtidspension är *etthundrafyra procent av basbeloppet* enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket.

För den som har två tredjedelar av hel förtidspension eller halv förtidspension är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott som anges i första stycket. För den som får förtidspension för tid efter det att ålderspension upphört att betalas ut enligt 6 kap. 3 § lagen om allmän försäkring skall pensionstillskottet minskas i motsvarande mån som förtidspensionen minskas enligt 7 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring.

¹ Senaste lydelse 1989:1044.

² Senaste lydelse 1989:1045.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om pensionstillskott för tid före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 3 och 4 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

9 kap.

3 §²

Alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek utgör handikappersättning för år räknat *sextiofem*, *femtio* eller *trettiofyra* procent av basbeloppet.

Alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek utgör handikappersättning för år räknat *69*, *53* eller *36* procent av basbeloppet.

Handikappersättning kan begränsas till viss tid. Behovet av handikappersättning skall omprövas i samband med beslut om förtidspension och då den försäkrade tillerkännes ålderspension enligt denna lag.

Handikappersättning till försäkrad som är blind utgör för tid före den månad, då hel ålderspension eller hel förtidspension enligt denna lag börjar utgå, för år räknat *sextiofem* procent av basbeloppet. För tid därefter utgör ersättningen *trettiofyra* procent av basbeloppet om ej stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

Handikappersättning till försäkrad som är blind utgör för tid före den månad, då hel ålderspension eller hel förtidspension enligt denna lag börjar utgå, för år räknat *69* procent av basbeloppet. För tid därefter utgör ersättningen *36* procent av basbeloppet om ej stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

Handikappersättning till försäkrad som är döv eller gravt hörselskadad utgör *trettiofyra* procent av basbeloppet om ej stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

Handikappersättning till försäkrad som är döv eller gravt hörselskadad utgör *36* procent av basbeloppet om ej stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

4 §³

Försäkrad förälder har för vård av barn som inte fyllt sexton år rätt till *vårdbidrag* om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömningen av rätt till vårdbidrag skall även beaktas sådana merkostnader som uppkommer på grund av barnets sjukdom eller handikapp. Vårdar föräldern flera handikappade barn som inte fyllt sexton år grundas bedömningen av rätten till vårdbidrag på det sammanlagda behovet av tillsyn och vård samt merkostnadernas omfattning.

Vårdbidrag utgår allt efter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och merkostnadernas storlek med belopp motsvarande hel eller halv eller en fjärdedel av hel förtidspension till ensamstående jämte pensionstillskott som svarar mot pensionen.

Av vårdbidraget kan en viss angiven del bestämmas som ersättning för

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1983:960.

³ Senaste lydelse 1988:131.

merkostnader. Denna ersättning bestäms till följande procent av basbeloppet:

17% om merkostnaderna uppgår till 17 men inte 34 % av basbeloppet;

34% om merkostnaderna uppgår till 34 men inte 50 %;

50% om merkostnaderna uppgår till 50 men inte 65 %;

65% om merkostnaderna uppgår till 65 % eller däröver.

18% om merkostnaderna uppgår till 18 men inte 36 % av basbeloppet;

36% om merkostnaderna uppgår till 36 men inte 53 %;

53% om merkostnaderna uppgår till 53 men inte 69 %;

69% om merkostnaderna uppgår till 69% eller däröver.

Vårdbidraget kan begränsas till viss tid. Behovet av bidrag skall omprövas minst vart annat år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum.

Om föräldern tillfälligt är förhindrad att vårda barnet utgår vårdbidrag under sådant avbrott som varar högst sex månader. Föreligger särskilda skäl kan vårdbidrag utgå även under ett avbrott som varar ytterligare högst sex månader.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om handikappersättning och vårdbidrag för tid före ikraftträdandet.

3. För den som vid ikraftträdandet uppbär vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § med ersättning för merkostnader bestämd till 17, 34, 50 eller 65 procent av basbeloppet skall, så länge som behovet av vårdbidrag inte har omprövats på annan grund, ersättningen för dessa kostnader därefter utgöra 18, 36, 53 respektive 69 procent av basbeloppet.

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Hustrutillägg minskas med *tre femtedelar* och kommunalt bostadstillägg med *en tredjedel* av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kronor för den som är gift och 1 000 kronor för annan.

Hustrutillägg minskas med *sextio procent* och kommunalt bostadstillägg med *trettiofem procent* av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kronor för den som är gift och 1 000 kronor för annan.

Minskning skall, där rätt till såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg föreligger, göras först å bostadstillägget och därefter å hustrutillägget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om kommunalt bostadstillägg för tid före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

² Senaste lydelse 1983:962.

Lag om ändring i lagen (1989:1047) om ändring i lagen (1988:1527) om ändring i lagen (1988:883) om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1989:1047) om ändring i lagen (1988:1527) om ändring i lagen (1988:883) om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ att 5 § och punkt 1 och 3 av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barn-tillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestöds-lagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen (1928:370). Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsva-

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barn-tillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestöds-lagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen (1928:370) eller intäkt av aktiv näringsverksamhet som avses i 18 § samma lag. Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

rar skillnaden mellan

tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott.

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av *fastighet*, som avses i 24 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370), *tas upp till en fjärdedel av fastighetens taxeringsvärde, till den del detta överstiger 800 000 kronor. Detsamma skall gälla vid beräkning av värdet av jordbruksfastighet. Värdet av andel i bostadsrättsförening, bostadsförening eller bostadsaktiebolag, tas upp till en fjärdedel av värdet enligt 4 § tolfte stycket lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, till den del detta överstiger 800 000 kronor. Har den pensionsberättigade eller hans make flera sådana fastigheter eller andelar, som avses här, gäller bestämmelserna endast för en av dessa och då i första hand för den som utgör stadigvarande bostad för den berättigade.*

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av *sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad* som avses i 5 § kommunalskattelagen *inte beaktas.*

Värdet av naturaförmåncr skall uppskattas efter regler, som fastställas av regeringen.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 5 § första stycket fjärde mening-
en och 5 § andra stycket, fränsett
höjningen av beloppsgränsen
400 000 kronor till 800 000 kronor,
den 1 juli 1989, i fråga om 5 § andra

1. Denna lag träder i kraft, i fråga
om 5 § första stycket fjärde mening-
en och 5 § andra stycket, fränsett
vad som föreskrivits om intäkt av
aktiv näringsverksamhet samt om
undantag för värde av privatbo-

stycket såvitt avser nämnda *höjning av beloppsgränsen* den 1 januari 1991, och i övrigt den 1 januari 1990.

stadsfastighet och privatbostad vid beräkning av förmögenhet, den 1 juli 1989, i fråga om 5 § *första stycket fjärde meningen* och 5 § andra stycket såvitt avser nämnda *slag av intäkt och nämnda undantag vid förmögenhetsberäkning* den 1 januari 1991, och i övrigt den 1 januari 1990.

3. De nya *föreskrifterna* i 5 § första stycket *fjärde meningen* och de *föreskrifter* i 5 § andra stycket som träder i kraft den 1 juli 1989 tillämpas inte i fråga om hustrutilllägg och kommunalt bostadstillägg som avser tid före den 1 juli 1989. De nya *föreskrifter* i 5 § andra stycket som träder i kraft den 1 januari 1991 tillämpas inte i fråga om hustrutilllägg eller kommunalt bostadstillägg som avser tid före den 1 januari 1991.

3. De *föreskrifter* i 5 § första stycket *fjärde meningen* och de *föreskrifter* i 5 § andra stycket som träder i kraft den 1 juli 1989 tillämpas inte i fråga om hustrutilllägg och kommunalt bostadstillägg som avser tid före den 1 juli 1989. De nya *föreskrifter* i 5 § *första stycket fjärde meningen och* andra stycket som träder i kraft den 1 januari 1991 tillämpas inte i fråga om hustrutilllägg eller kommunalt bostadstillägg som avser tid före den 1 januari 1991.

Lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 §¹

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1–4 övergångsbestämmelserna till lagen (1960:99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skall fortfarande tillämpas. Beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, skall dock i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med *en tredjedel* av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 1 000 kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 § 2 mom. sistnämnda lag skall även procenttalet 20 utbytas mot 10 samt beloppet 20 000 kronor utbytas mot 75 000 kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av *fastighet*, som avses i 24 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och som *bebos av den pensionsberättigade, tas upp till en fjärdedel av fastighetens taxeringsvärde. Detsamma skall gälla vid beräkning av värdet av jordbruksfastighet, där den pensionsberättigade är bosatt.*

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1–4 övergångsbestämmelserna till lagen (1960:99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skall fortfarande tillämpas. Beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, skall dock i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med *35 procent* av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 1 000 kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 § 2 mom. sistnämnda lag skall även procenttalet 20 utbytas mot 10 samt beloppet 20 000 kronor utbytas mot 75 000 kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av *sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad* som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370) *inte beaktas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991. Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid beräkning av änkepension som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1987:366.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 april 1990

Närvarande: statsrådet Engström, ordförande, och statsråden S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Thalén

Proposition om höjt pensionstillskott och förbättringar av vissa andra folkpensionsförmåner

1 Inledning

Regeringen har beslutat att förelägga riksdagen en proposition om reformerad inkomst- och företagsbeskattning (prop. 1989/90: 110). Beträffande motiven för de förändringar i reglerna för inkomstbeskattningen som föreslås vill jag hänvisa till vad föredraganden anför i den propositionen.

Pensionärer med de lägsta inkomsterna får inte del av den avsedda skattesänkningen och måste därför kompenseras för de prisförändringar som förväntas bli följden av skattereformen.

För år 1990 har riksdagen (prop. 1989/90: 62, SfU 8, rskr. 100) fattat beslut om åtgärder i direkt syfte att kompensera pensionärer med låga inkomster för de prisförändringar som finansieringen av reformens första etapp år 1990 förväntas ge.

Fr. o. m. den 1 januari 1990 utgör pensionstillskott till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension 50 % av basbeloppet. För pensionär som uppbär folkpension i form av förtidspension utgör pensionstillskottet 100 % av basbeloppet. De nya beloppen innebär en höjning med två resp. fyra procentenheter.

Sedan den 1 januari 1990 gäller vidare en vidgad skyldighet att utge kommunalt bostadstillägg (KBT). Det s. k. taket för den del av KBT som berättigar till statsbidrag höjdes nämligen med 200 kr. fr. o. m. den 1 januari 1990. Det innebär att statsbidrag utges under förutsättning att KBT enligt kommunens grunder täcker minst 80 % av den del av den månatliga bostadskostnaden som överstiger 80 men inte 1 700 kr. för en ogift pensionär resp. 80 men inte 1 850 kr. för makar.

För tid fr. o. m. år 1991 anser jag att det är nödvändigt att på liknande sätt som för år 1990 kompensera pensionärer med de lägsta inkomsterna för de prisförändringar som förväntas bli följden av finansieringen av skattereformens andra etapp. Det innebär att de förslag jag nu lägger fram avser att ge en sådan kompensation redan under år 1991.

Riksdagen har fattat beslut om att vid beräkning av basbeloppet fr. o. m. år 1991 skall bortses från de prisförändringar som följer av vissa beskattningsåtgärder m.m. som vidtas för att finansiera den sänkning av den statliga inkomstskatten som genomförs åren 1990 och 1991. Detta innebär att pensionärerna inte kompenseras i efterhand genom sådana prisförändringars påverkan på basbeloppet. I stället får pensionärerna direkt del av skattesänkningen 1991 och/eller av de förslag till åtgärder som jag kommer att redovisa i det följande.

2 Pensionstillskott

Mitt förslag: Pensionstillskott skall fr. o. m. den 1 januari 1991 enligt huvudregeln utgöra 54 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring om det utges som tillägg till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension och 104 % av basbeloppet om det utgår som tillägg till folkpension i form av förtidspension.

Skälen för mitt förslag: Pensionstillskott utges enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott. Pensionstillskotten har till syfte att fylla ut pensionen till en viss garantinivå för den som saknar ATP eller har en låg ATP. Därför avräknas tillskottet krona för krona mot utgående tilläggs-pension. Pensionstillskottet är således riktat direkt till de pensionärer som har de lägsta pensionerna. Den pensionär som enbart har inkomster som motsvarar folkpension i form av ålderspension och pensionstillskott betalar inte heller någon skatt på dessa inkomster.

I en situation då förändringar i inkomstbeskattningen genomförs kommer således pensionärer med enbart folkpension och pensionstillskott att få ringa eller ingen del av skattesänkningen. För att den föreslagna skatte-reformen inte skall få oönskad fördelningspolitiska effekter är det nödvändigt att denna pensionärsgrupp kompenseras för de prisförändringar som blir en följd av den föreslagna finansieringen av reformen. En höjning av pensionstillskottet är mot denna bakgrund en lämplig åtgärd riktad mot gruppen i fråga. Jag föreslår därför att pensionstillskottet till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension höjs med fyra procentenheter till 54 % av basbeloppet. För en pensionär som uppstår folkpension i form av förtidspension innebär mitt förslag att pensionstillskottet höjs från nuvarande 100 % av basbeloppet till 104 % av basbeloppet.

Mitt förslag beräknas medföra en ökning av kostnaderna för pensions-tillskott med 385 milj. kr. för budgetåret 1990/91.

Förslaget förutsätter ändringar i 2 och 2 a §§ lagen (1969:205) om pensionstillskott. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1991.

Mitt förslag: Fr. o. m. den 1 januari 1991 skall folkpensionsförmåerna förbättras enligt följande:

1. Handikappersättningen höjs så att ersättning utges med 36 %, 53 % eller 69 % av basbeloppet.
2. Vårdbidragets merkostnadsdel höjs så att den utgör 18 %, 36 %, 53 % eller 69 % av basbeloppet.

Skälen för mitt förslag: Handikappersättning är en särskild folkpensionsförmån, som utges för att täcka särskilda hjälpbehov och merutgifter på grund av handikapp. Bestämmelserna om handikappersättning finns i 9 kap. 2 och 3 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Storleken av handikappersättningen är beroende av hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek och utgör för år räknat 65, 50 eller 34 % av basbeloppet.

De förändringar i inkomstbeskattningen som skall genomföras kommer att ge upphov till små eller inga skattesänkningar för personer som uppbär handikappersättning. Detta beror på att handikappersättning är en skattefri förmån. Pensionsförmånen skall emellertid täcka utgifter som genom skattereformens finansiering kommer att öka. En höjning av nivåerna för handikappersättningen är en lämplig åtgärd till förmån för berörda pensionstagare. Jag föreslår därför att denna folkpensionsförmån höjs fr. o. m. den 1 januari 1991 med så många procentenheter av basbeloppet att de extra utgiftsökningarna till följd av skattereformens finansiering för åren 1990 och 1991 täcks in.

För vård av barn som inte fyllt 16 år har en försäkrad förälder enligt 9 kap. 4 § AFL rätt till vårdbidrag, om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård. Vårdbidrag utgår alltefter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och merkostnadernas storlek med belopp motsvarande hel eller halv eller fjärdedels förtidspension till ensamstående jämte pensionstillskott. Av vårdbidraget kan en viss del bestämmas som ersättning för merkostnader. Merkostnadsdelen bestäms till 17, 34, 50 eller 65 % av basbeloppet.

På grund av den höjning som i det föregående föreslagits beträffande pensionstillskotten ökar också storleken av vårdbidraget i motsvarande mån, dvs. med fyra procentenheter av basbeloppet. Också för vårdbidragstagarna täcks på så sätt de extra utgiftsökningarna i anledning av finansieringen av skattereformen. Enligt min mening är det emellertid angeläget att samtidigt genomföra en anpassning av merkostnadsdelen av vårdbidraget. Denna anpassning bör ske så att merkostnadsdelen justeras upp på motsvarande sätt som handikappersättningen.

Mitt förslag beräknas medföra en ökning av kostnaderna för folkpension med sammanlagt 50 milj. kr. räknat på helår. Detta innebär, om höjningarna av handikappersättning och vårdbidragets merkostnadsdel genom-

förs den 1 januari 1991, kostnadsökningar för anslaget D2. Folkpensioner med 25 milj. kr. för budgetåret 1990/91.

Förslaget förutsätter ändringar i 9 kap. 3 och 4 §§ AFL. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1991.

4 Kommunalt bostadstillägg

4.1 Gällande regler

Kommunalt bostadstillägg (KBT) utges enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. KBT är en inkomstprövad förmån. Grundvalen för beräkning av KBT:s storlek är pensionärens inkomster och den bostadskostnad denne har. Reglerna för inkomstprövningen är angivna i lagen. KBT utges med det belopp och enligt de grunder som varje kommun själv bestämmer.

Enligt de regler som gäller sedan den 1 januari 1988 är kommunerna skyldiga att utge kommunalt bostadstillägg. KBT skall svara för minst 80 % av varje del av den månatliga bostadskostnad som överstiger 80 kr. men inte 1 700 kr. för ogift pensionär resp. 80 kr. men inte 1 850 kr. för makar. Kommunen får statsbidrag med 25 % av sina KBT-kostnader i dessa intervall. Kommunerna bestämmer själva vilka grunder som skall gälla, men bostadstillägget måste minst täcka den bostadskostnad som ligger till grund för statsbidraget. Reglerna om statsbidragets utformning och förutsättningar för sådant bidrag finns i förordningen (1979:830) om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg till folkpension.

KBT administreras av riks försäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna och betalas ut samtidigt med folkpension. KBT utges för närvarande till ca 543 000 pensionärer.

4.2 Statsbidrag till KBT

Min bedömning: Taket för den del av det kommunala bostadstillägget som berättigar till statsbidrag bör höjas med 200 kr. per månad fr. o. m. den 1 januari 1991.

Skälen för min bedömning: De kommunala bostadstilläggen har stor betydelse för pensionärer med låga inkomster. De utgör ofta grunden för pensionärernas möjligheter till eget boende med god standard. Som jag nämnt beslutar kommunerna själva – med de inskränkningar jag tidigare redogjort för (avsnitt 4.1) – om grunderna för sina KBT. Till följd härav kan skillnaderna vara stora mellan olika kommuner vad beträffar storleken på de kommunala bostadstilläggen. Detta utgör ett problem. Om en pensionär flyttar från en kommun till en annan kan detta, även om hans inkomster och bostadskostnader är desamma, få betydelse för hans möjligheter till en god boendestandard. De nämnda skillnaderna mellan kommunerna i förening med de förslag till finansiering av inkomstskattereformen

som har lagts fram motiverar enligt min uppfattning att en förändring görs i reglerna för statsbidrag till KBT. Vad jag har i åtanke är att den övre gränsen för den del av bostadskostnaden som kan ligga till grund för statsbidrag till KBT höjs. En sådan höjning blir av speciell vikt för KBT-tagare som till följd av taxeringsvärdeshöjning och höjd fastighetsskatt kommer att få en ökad kostnad för sin bostadsfastighet.

Med hänsyn till den konstruktion som lagreglerna om KBT har kommer en sådan justering av statsbidragsreglerna samtidigt att innebära en däremot svarande skyldighet för kommunerna att – i förekommande fall – utge KBT beräknat efter en högre månatlig bostadskostnad.

Det förhållandet att KBT är en inkomstprövad förmån innebär också att förbättringar av KBT-reglerna kommer att få effekt främst för de pensionärer som har låga inkomster.

Mot denna bakgrund avser jag att föreslå regeringen att det s. k. taket för den del av det kommunala bostadstillägget som berättigar till statsbidrag höjs med 200 kr. per månad fr. o. m. den 1 januari 1991. Detta innebär att statsbidrag kommer att utges under förutsättning att det kommunala bostadstillägget enligt kommunens grunder täcker minst 80% av den del av den månatliga bostadskostnaden som överstiger 80 men inte 1900 kr. för en ogift pensionär resp. 80 men inte 2050 kr. för makar.

Den åtgärd som jag avser att föreslå regeringen beräknas medföra en ökning av statsbidragskostnaderna med 95 milj. kr. för år räknat. Detta innebär en kostnadsökning för anslaget D3. Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension med 47,5 milj. kr. för budgetåret 1990/91. Förslaget beräknas medföra en ökning av kommunernas kostnader med 85 milj. kr. per år.

4.3 Inkomstprövningen för KBT m. m.

Mitt förslag: Vid inkomstprövningen för KBT och för hustrutillägg skall innehav av privatbostadsfastighet eller privatbostad inte längre beaktas.

För en ålderspensionär skall vid inkomstberäkningen inte heller medtas intäkt av aktiv näringsverksamhet.

Reglerna för inkomstavdrag ändras så att KBT minskas med 35% i stället för 33 1/3% av den del av årsinkomsten som överstiger 750 kr. för den som är gift och 1 000 kr. för annan.

Skälen för mitt förslag: De kommunala bostadstilläggen minskas enligt huvudregeln med de inkomster som pensionären har vid sidan av folkpension och ev. pensionstillskott i den mån sidoinkomsten överstiger 750 kr. per år för den som är gift och 1 000 kr. per år för annan. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension minskas dock inte KBT med arbetsinkomster (intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunal-skattelagen).

KBT minskas också vid förmögensinnehav. Detta sker bl. a. genom

att avkastningen på förmögenhet höjs med 10% av det belopp varmed förmögenheten överstiger 60 000 kr. för den som är gift och 75 000 kr. för annan. En en- eller tvåfamiljsfastighet eller jordbruksfastighet som ägs av den pensionsberättigade tas vid förmögenhetens beräkning upp till en fjärdedel av den del av taxeringsvärdet som överstiger 400 000 kr. Motsvarande gäller andel i bostadsrättsförening, bostadsförening eller bostadsaktiebolag. Har den pensionsberättigade eller dennes make flera sådana fastigheter eller andelar, gäller denna förmögenhetsberäkning endast för en av fastigheterna och då i första hand den som utgör stadigvarande bostad för den pensionsberättigade. Den på detta sätt beräknade förmögenheten minskas med skuld som hänför sig till respektive fastighet. Uppstår därvid underskott får detta inte dras från övrig förmögenhet.

I den tidigare nämnda propositionen om reformerad inkomst- och förmögenhetsbeskattning föreslås ändrade regler på bostadsbeskattningens område. Bl. a. införs begreppen privatbostadsfastighet och näringsfastighet. Privatbostadsfastigheterna innefattar därvid bl. a. vad som benämns schablonbeskattad villafastighet och även mangårdsbyggnad på jordbruksfastighet. Som förutsättning skall dock gälla att huset används som s. k. privatbostad. Detta innebär i korthet att huset används eller är avsett att användas för ägarens eller närståendes permanenta boende eller som fritidsbostad. Även bostadsrättslägenhet i s. k. äkta bostadsrättsföretag räknas som privatbostad.

De fastigheter som inncas av de pensionsberättigade har i genomsnitt lägre taxeringsvärden än de fastigheter som ägs av dem som inte är pensionärer. Då dessa pensionärsägda fastigheters förmögenhetsvärde beräknas vid KBT-prövningen uppstår i flertalet fall ingen förmögenhet eller endast en ringa sådan. Det administrativa arbetet vid försäkringskassorna med att inhämta uppgifter om fastigheterna, som har betydelse för KBT, och utföra de nödvändiga beräkningarna för att fastställa förmögenhetsvärdet leder i få fall till någon förändring av KBT. Att i regel bortse från detta förmögenhetsvärde i KBT-hantering skulle leda till att den helt övervägande delen av KBT-tagarna får oförändrat KBT eller en smärre höjning av sitt KBT. Jag föreslår därför, med anknytning till de föreslagna nya reglerna för bostadsbeskattningen, att förmögenhetsvärdet av privatbostadsfastighet och privatbostad inte längre skall beaktas vid inkomstprövningen för KBT. Mitt förslag innefattar således också bostadsrätter. Även i fortsättningen bör gälla att skuld som hänför sig till berörda slag av tillgångar inte får räknas av mot annan förmögenhet.

De kommunala bostadstilläggen minskas genom att avkastning av bl. a. fastighet beräknas och betraktas som en inkomst. Denna beräkning följer i stort de år 1989 gällande skattereglerna för schablonintäkt av fastighet. Bestämmelserna om fastigheters avkastning finns i riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1979:5) om inkomstberäkning m. m. För en fastighet som är pensionärens stadigvarande bostad beräknas avkastningen till 2% av den del av taxeringsvärdet som inte överstiger 450 000 kr., till 4% av den del som överstiger 450 000 kr. men inte 600 000 kr., till 6% av den del som överstiger 600 000 kr men inte 750 000 kr. och till 8% av den del av hela taxeringsvärdet som överstiger 750 000 kr. Från den erhållna summan

dras skuldränta och extra avdrag med 1 500 kr. Uppstår underskott får detta inte dras från övriga inkomster. För övriga fastigheter beräknas avkastningen som 5 % av taxeringsvärdet minus eventuell skuldränta. Uppstår underskott får detta inte heller här dras från övriga inkomster. Avkastningen av andel i bostadsrättsförening, bostadsförening eller bostadsaktiebolag beräknas till 5 % av värdet av medlemmens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet.

Av motsvarande skäl som jag nyss anfört för att undanta privatbostadsfastighet och privatbostad vid förmögenhetsberäkning bör avkastning av sådan förmögenhet inte längre beaktas vid inkomstberäkning för KBT. Räntor på skuld som hänför sig till privatbostadsfastighet eller privatbostad bör i konsekvens härmed inte kunna avräknas mot annan inkomst.

Som nämnts gäller vid inkomstprövningen för ålderspensionärer att arbetsinkomster i form av intäkt av tjänst inte skall reducera KBT. Denna reglering infördes den 1 juli 1989 för att förbättra de ekonomiska incitamenten för förvärvsarbete bland ålderspensionärer (prop. 1988/89:46, SkU4, rskr. 64). Syftet att uppräuntra till förvärvsarbete inom denna grupp pensionärer kan enligt min mening ytterligare främjas om den angivna regleringen får omfatta också inkomster av förvärvsarbete, som inte är att hänföra till tjänsteintäkt enligt 32 § 1 mom. kommunalskattelagen. Det bör nu vara möjligt att knyta an till den indelning som föreslås i propositionen om reformerad inkomst- och företagsbeskattning i aktiv resp. passiv näringsverksamhet och behandla en ålderspensionärs intäkt av aktiv näringsverksamhet på samma förmånliga sätt som tjänsteintäkt vid inkomstprövningen för KBT. Jag föreslår att lagregleringen kompletteras i enlighet härmed. Jag vill i sammanhanget hänvisa till definitionen på aktiv näringsverksamhet enligt 18 § kommunalskattelagen i den lydelse som föreslås i prop. 1989/90:110. Enligt det förslaget utgör en verksamhet aktiv näringsverksamhet om den skattskyldige i inte oväsentlig omfattning arbetat i verksamheten.

Inkomstprövningen för KBT och den för hustrutillägg till folkpension bygger till största delen på samma regler. Så bör vara fallet också fortsättningsvis. De nu förordade förändringarna avseende KBT bör således slå igenom också vid inkomstprövning för hustrutillägg.

Utöver de ändringar som sålunda bör ske vid själva inkomstberäkningen enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension anser jag att en förändring bör göras i fråga om reduktionsfaktorn för sidoinkomst vid behovsprövningen för KBT. Denna faktor är som nämnts för närvarande 33 1/3 % av sidoinkomster utöver visst grundbelopp. För hustrutillägg är reduktionsfaktorn 60 %. Den föreslagna höjningen av statsbidraget till KBT tillsammans med de föreslagna förändringarna vid inkomstprövningen för KBT och beräkning av bostadskostnad för fastighet kommer också de pensionärer till del som får sänkt inkomstskatt genom den föreslagna skattereformen. Jag finner det därför motiverat att reduktionsfaktorn för KBT bör bestämmas till 35 % av den del av sidoinkomsterna som överstiger 750 kr. per år för en gift pensionär och 1 000 kr. per år för annan.

De förändringar som nu föreslås beträffande inkomstprövningen leder

till ändringar i 4 och 5 §§ lagen 1962:392. Ändringen i 5 § får av lagtekniska skäl ske i ändringslagen 1989:1047. Lagstiftningen bör träda i kraft den 1 januari 1991. Sammantaget innebär de föreslagna åtgärderna oförändrade utgifter för KBT.

4.4 Beräkning av bostadskostnad för fastighet

Min bedömning: Vid beräkning av bostadskostnad för KBT skall fastighetsskatten medtas som en del av bostadskostnaden för fastighet som pensionär bebor. Vid beräkning av bostadskostnad för KBT skall vidare 30 % av räntan på skuld i småhusfastighet som pensionären bebor dras av från bostadskostnaden.

Skälen för min bedömning: Den statliga fastighetsskatten, som för ett schablonbeskattat småhus utgör 1,4 % av en tredjedel av fastighetens taxeringsvärde, medräknas inte vid beräkning för KBT av bostadskostnaden. Enligt propositionen om reformerad inkomst- och företagsbeskattning föreslås fastighetsskatten för småhus bli 1,5 % av fastighetens taxeringsvärde samtidigt som intäktsbeskattningen av en- och tvåfamiljshus slopas. Genom övergångsregler som bl. a. innebär en lägre skattesats – 1,2 % – för fastighetsskatten för åren 1991 och 1992 mildras höjningen av bostadsutgifterna i övergångsskedet.

Särskilt för pensionärer med så låg pension att skattereformen inte ger sänkta inkomstskatter i samma utsträckning som för normala löntagare medför fastighetsskatten en utgiftsökning för boendet som bör föranleda viss kompensation. Jag anser därför att fastighetsskatten skall ingå som en del i den bostadskostnad som beräknas för fastigheten där pensionären bor. Mitt förslag motverkar också effekterna av de höjda taxeringsvärdena 1990 på boendekostnaden speciellt i orter med höga fastighetspriser.

I riks försäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1977:28) om beräkning av bostadskostnad anges hur bostadskostnaden skall beräknas för en KBT-sökande som bor i egen enfamiljfastighet. Enligt dessa föreskrifter beräknas uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader med ledning av plan- och bostadsverkets föreskrifter till 19 § lagen (1988:786) om bostadsbidrag utom vad avser begränsningen till viss boyta. Dessutom medräknas ränta på skuld i fastigheten och tomträttsavgäld. Uppkommer underskott vid beräkning av fastighetens avkastning enligt 24 och 25 §§ kommunal-skattelagen (1928:370) skall 35 % av underskottet dras av från bostadskostnaden. Detta innebär att en schabloniserad nettoränta används som del i bostadskostnaden. Bestämmelserna om nettoränta infördes den 1 juli 1987. Övergångsbestämmelser finns som skyddar pensionärer från att enbart på grund av införandet av nettoränteregleringen få sänkt KBT.

Den föreslagna skattereformen innebär som nämnts tidigare att schablonintäkt av en- och tvåfamiljfastighet slopas vid inkomstbeskattningen. Vidare föreslås att ränteutgifter som bl. a. kan avse lånat kapital som nedlagts i privatbostad hänförs till förvärvskällan kapital. Det skattemässiga värdet av ränteavdragen avses bli 30 % av ränteutgifterna.

Jag anser att en anpassning av kostnadsberäkningen för KBT bör ske så att 30 % av de ränteutgifter som belöper sig på lån i egen fastighet som pensionären bor i dras av från de utgiftsräntor som pensionären har för sin bostad då bostadskostnaden beräknas.

De förändringar i beräkningen av bostadskostnad för KBT som jag nu har förordat bör lämpligen komma till uttryck i de föreskrifter som riksförsäkringsverket meddelar om bostadskostnadsberäkningen med stöd av 2 § lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension samt regeringens bemyndigande för verket att meddela sådana föreskrifter. Jag förutsätter att en sådan ändring av riksförsäkringsverket gällande föreskrifter (RFFS 1977:28) kan komma till stånd per den 1 januari 1991, sedan riksdagsbehandling skett i förevarande ärende. De avsedda förändringarna i bostadskostnadsberäkningen kan medföra en ökning av statsbidragskostnaderna med 25 milj. kr. för år räknat. Detta innebär en kostnadsökning för anslaget D3. Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension med 12,5 milj. kr. för budgetåret 1990/91. Förslaget medför också en ökning av kommunernas kostnader med 85 milj. kr. per år.

5 Inkomstprövning av änkepension i vissa fall

Mitt förslag: Vid beräkning av förmögenhet och förmögenhetsavkastning i samband med inkomstprövning av änkepension för kvinnor, vars män avlidit före den 1 juli 1960, skall innehav av privatbostadsfastighet eller privatbostad inte längre beaktas.

Reglerna för inkomstavdrag på änkepension ändras på motsvarande sätt som vid inkomstprövningen för KBT.

Skälen för mitt förslag: Änkepension med anledning av dödsfall som har inträffat före den 1 juli 1960 utges efter inkomstprövning. Inkomstprövningen innebär att pensionen minskas med en tredjedel av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 1 000 kr. Vid beräkning av årsinkomsten inräknas bl. a. avkastning på förmögenhet.

Enligt gällande regler i 16 § lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring skall värdet av fastighet, som avses i 24 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) – en- eller tvåfamiljshus – och som bebos av den pensionsberättigade, tas upp till en fjärdedel av taxeringsvärdet.

Av motsvarande skäl som anförts beträffande inkomstprövningen för KBT (avsnitt 4.3) bör enligt min mening gälla att innehav av privatbostadsfastighet eller privatbostad inte skall beaktas vid inkomstprövningen för änkepension med anledning av dödsfall som inträffat före den 1 juli 1960. Likaså bör på motsvarande sätt som vid KBT gälla att inkomstavdrag på änkepensionen görs med 35 % i stället för 33 1/3 % av den del av årsinkomsten som överstiger 1 000 kr. Detta leder till ändring i 16 § i lagen 1962:382. Ändringen bör ske med verkan fr. o. m. den 1 januari 1991.

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
4. lag om ändring i lagen (1989:1047) om ändring i lagen (1988:1527) om ändring i lagen (1988:883) om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
5. lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att

1. anta lagförslagen,

dels att

2. till *Folkpensioner* för budgetåret 1990/91 utöver i prop. 1989/90: 100 bil. 7 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 410 000 000 kr.,

3. till *Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension* för budgetåret 1990/91 utöver i prop. 1989/90: 100 bil. 7 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 60 000 000 kr.

Vidare hemställer jag att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört om

4. statsbidrag till KBT (avsnitt 4.2),
 5. beräkningen av bostadskostnad för KBT (avsnitt 4.4).
- Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och de ändamål som föredraganden har hemställt om.

